

ШОТЛАНДСЬКІ БАЛАДИ ВІД ОЛЕНИ О'ЛІР

Зі збірки сера Вальтера Скотта «Пісні шотландського Пограниччя»

СЕР ПАТРИК СПЕНС ("Sir Patrick Spens")

У Дамфермлайні п'є король
Вино червоне, мов кров:
«О¹, де б для нового мого корабля
Шкіпера я знайшов?»

Устав і мовив лицар старий,
Що справа від трону сидів:
«Сер Патрік Спенс – найкращий моряк
З-поміж усіх моряків».

Довгого склав наш король листа,
Власноруч поставив печать
І послав його серу Патріку Спенсу,
Що вийшов на берег гулять.

«В Норвегію, в Норвегію,
В Норвегію піною хвиль –
Дочку короля Норвегії
Доправ додому звідтіль».

Від першого слова, що він прочитав,
Гучний розібрав його сміх;
Від другого слова сер Патрік зронив
Сльозу з очей своїх.

«О, хто це накоїв такого мені
Й намовив мого короля,
Що він у цю пору року нас
За море пливти відправля?»

Чи то шквал, чи то град, чи то мжа й снігопад –
Нам краяти піну хвиль,
Щоб дочку короля Норвегії
Привезти додому звідтіль».

В понеділок уранці вони чимскоріш
Підняли вітрила свої,
А в середу вже в Норвегії
Зійшли вони з лодії.

Не тиждень, не тиждень вони пробули
В Норвегії, цілих два,
Як голосно лорди норвезькі такі
Почали говорити слова:

«За кошт короля й королеви у нас
Шотландці живуть при дворі». –
«На повен голос брешете ви,
Брехливі ви пліткарі!»

Бо стільки привіз я срібних монет,
Скільки вистачить нам,
І червоного злата привіз калиту²
З собою з-за моря я сам.

Готуйтеся, готуйтеся, мої молодці!
Відпливаємо вранці ми». –
«Боюсь, мій пане, що буде шторм,
Страшніший за всі шторми!»

Два місяці бачив учора я –
Старого й молодика,
І якщо ми вийдемо в море, пане,
Боюсь, нас біда спітка».

Не встигли одне пропливти вони льє,
Одне, від сили три,
Як небо померкло, збурилось море
І загули вітри.

Рве якорі й щоглу лама –
Це страшніше за всі шторми;
І бурун накрива лодію і терза
Від прови її до корми.

«О, який би добрий моряк
Потримав стерно корабля,
Доки на щоглу не злізу я –
Чи не видніє земля?»

«Ось я, добрий моряк, і я
Потримаю стерно корабля,
Доки на щоглу не злізете ви,
Та боюсь – не видніє земля».

Не встиг ні разу ступити він,
Ні разу, від сили раз, –
Як вилетів з доброї шхуни шпень
І вода затекла крізь паз.

«Шовку сувій і сувій сукна
Несіть на мій наказ

¹ При співі вигук «О» додають також до другого й четвертого рядків.

² В оригіналі – «a half-fou», тобто 1/8 пека (британська міра об'єму сипучих тіл, що дорівнює 8,81 л) (прим. перекладачки).

І корабельний обвиньте борт,
Щоб вода не текла крізь паз».

Шовку сувій і сувій сукна
Принесли на його наказ
І корабельний обвинули борт,
Та вода все ж тече крізь паз.

О, нехіть, нехіть шотландським лордам
Воложити шхуну свою!
Та кінець ще нескоро – а кожен зволожив
Капелюха свого тулію.

І багато-багато пухових перин
Гойдалось на піні хвиль,
І багато-багато шляхетських синів
Не вернулось додому звідтіль.

Як дамам собі не ламати рук,
Як дівам не рвати кіс,
Оплакуючи коханих своїх? –
Їм не бачити любих рис.

Попосидять ще дами, узявши до рук
Віяло кожна своє,
Доки узрять, як сер Патрік Спенс
До берега пристає!

Попосидять і діви, встроливши собі
Золоті гребінці до кіс,
У чеканні обранців своїх дорогих! –
Їм не бачити любих рис.

Від Абердіна за сорок миль
Півсотні сажнів углиб,
І разом з шотландськими лордами там
Сер Патрік Спенс загиб.

З мови скотс переклала Олена О'Лір

ЛОХМЕЙБЕНСЬКИЙ АРФ'ЯР ("The Lochmaben Harper")

Про сліпого чи чули ви Арф'яра,
Того лохмейбенського простака,
Як зібрався до Англії він, аби
В Лорда-Зверхника вкрасти Баского Гнідка?

Та до жінки своєї доброї він
Передусім чимдуж поспіша:
«Це діло не піде, – каже, – гаразд
Без кобили, що має мале лоша».
А вона: «В тебе ж сіра кобила є,
Яка не боїться ні ям, ні узвиш;
Отож на ту сіру кобилу сідай,
А лошатко зі мною вдома залиш».

Отже, простісінько в Англію він,
Не шкодуючи сил, поскакав стрімголов,
А коли до карлайльських дістався воріт –
Хто, як не Зверхник, назустріч ішов?

«Ходи в мій палац, Арф'яре сліпий,
І переді мною на арфі заграй!»
«О, слово чести, – мовив Арф'яр, –
Спершу кобилу прив'яжуть нехай».

Зверхник зирнув через ліве плече
І до стайничого так гука:
«Арф'яреву кобилу піді прив'яжи
Біля мого Баского Гнідка».

Він грав і грав, співав і співав,
Аж лорди в залі юрмляться вже;
Та музика солодкозвучна така,
Що й стайні стайничий не встерече.

Він грав і грав, співав і співав,
Аж сон міцний уже знать пойма;
Відтак, черевики знявши мерщій,
Спустився сходами він крадькома.

Тоді поспішив до стаєнних дверей
Так, що й не чути легких його ніг,
А коли відчинив і до стайні ввійшов –
Тридцять і трьох румаків спостеріг.

З панчохи оброть він зробив нашвидку
Й не схибив – досягнута вже мета:
Накинув на морду її Гнідку
Й кобилі своїй прив'язав до хвоста.

Він вигнав із замку її й скакуна
До пустищ, і падолів, і багновиць;
І пастись Гнідку не давала вона,
Лиш тягла до лошати свого силоміць.

Кобила – була бистронога вона,
Не збилась з путі, біжучи навмання,
Бо при лохмейбенській брамі була
Години за три до початку дня.

Діставшись до Арф'яревих дверей,
Вона заходилась іржати й хропти,
А жінка служниці: «Ледащо, вставай, –
Пана й кобилу його впусти».

Та підхопилась тоді, вдяглась
І в замкову шпарину глянути йде:
«О, слово чести! – служниця у крик. –
Привела нам кобила лошатко гніде!»